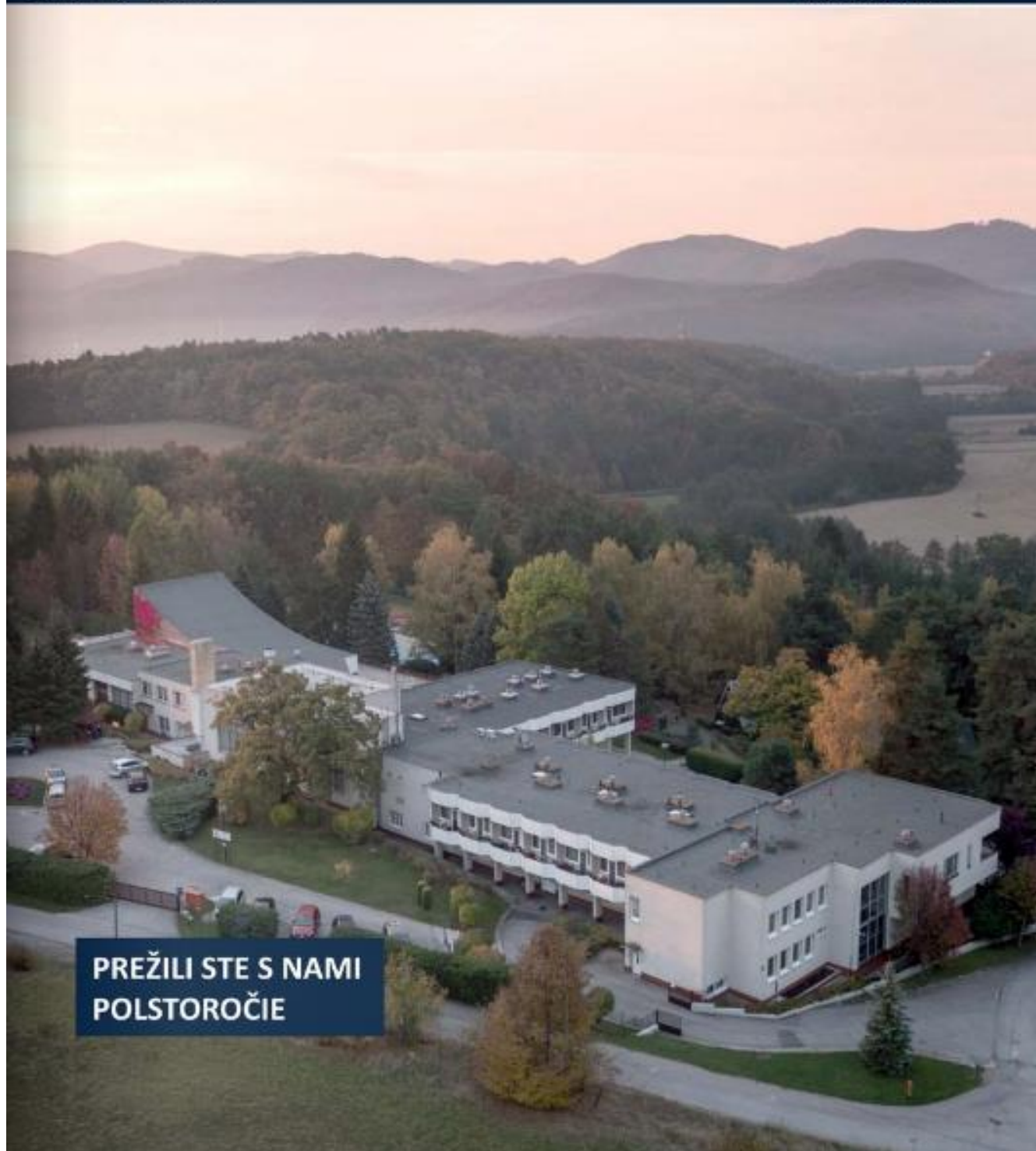

SLOVENSKÉ VÄZENSTVO

4. ročník 2/2022

ISSN 2644-5816

**PREŽILI STE S NAMI
POLSTOROČIE**

Z OBSAHU

From the content

Zaujímavosti

Matters of interest

Prežili ste s nami polstoročie
You have lived with us half of a century

str. 2

Realizácia projektu Optimalizácia procesov riadenia a prevádzky ZVJS – ostatné systémy ZVJS
Implementation of the project Optimization of management and operation processes of the Corps – other systems of the Corps

str. 8

Služobná kynológia
v podmienkach ústavu Banská Bystrica
*Service K9 in the conditions
of the prison facility Banská Bystrica*

str. 8

Inštitút vzdelávania

Training Centre

Suicidalita väznených osôb
– možnosti jej eliminácie z pohľadu
vzdelávania väzenského personálu

*Suicidality of inmates
– possibilities of its elimination
from the point of view of the prison staff training*

str. 14

Väzba a trest

Pre-trial detention and prison
sentence execution

Krízová intervencia
– teoretické východiská
a praktické skúsenosti v rámci ústavu Iľava
*Crisis Intervention
– theoretical basis and practical experience
within the prison facility Iľava*

str. 16

SLOVENSKÉ VÄZENSTVO č. 2/2022

Časopis vychádza spravidla štyrikrát ročne.

Vydavateľ: Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Adresa redakcie: GR ZVJS, Šagátova ul. č. 1, 813 04 Bratislava, tel.: 02/208 31 115, e-mail: snierova@zvjs.sk.

Redaktor: Anita Snierová.

Technický redaktor: Peter Karol.

Redakčná rada: Anita Snierová, Katarína Nováková, Peter Karol, Alexander Balucha, Dagmar Krošáková (zodpovedná za rubriku „Inštitút vzdelávania“), Monika Nižňáková, Peter Trepáč, Richard Mercel.

Tlač: Centrum produkčných služieb a tlač Zboru väzenskej a justičnej stráže.

ISSN 2644-5816

Rakoply možno do redakcie zaslať e-mailom, na CD alebo DVD nosičoch. Mnohokrátne fotografie sa nevracajú.

Redakcie ošetrojú aj prílohy, s ktorých obsahom sa nestotožňuje. Časopis je nepredajný.

Väzba a trest

Pre-trial detention and prison sentence execution

Skúsenosti s metódou FIE
Experience with the FIE method

str. 18

Rozšírenie priestorových kapacít zmierneného režimu výkonu väzby v ústave Nitra
Expansion of the special capacities of the mitigated regime of pre-trial detention execution in the prison facility Nitra

str. 22

Extramurálne aktivity vo výstupnom oddiele
Extramural activities in the exit unit

str. 24

Vzdelávanie v rámci národného projektu
Šanca na návrat
Education in the framework of the national project
Chance for Return

str. 27

Inšpirácie

Inspirations

Praveká strava – novodobé využitie?
Prehistoric diet – modern use?

str. 43

EXTRAMURÁLNE AKTIVITY VO VÝSTUPNOM ODDIELE

Radi by sme nadviazali na jeden z predchádzajúcich príspevkov, ktorým sme sa v rámci časopisu Slovenské väzenstvo venovali ešte v roku 2020 výstupnému oddielu v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou. Aktuálne sa pokúsime širšie rozviesť tému realizácie extramurálnych aktivít s klientmi v rámci ústavu.

Pod pojmom extramurálne vzťahy máme na mysli budovanie, udržiavanie a posilňovanie sociálnych kontaktov väznených osôb s civilným prostredím. Táto oblasť je jedným zo strategických cieľov Zboru väzenskej a justičnej stráže a súvisí s naplňaním účelu výkonu trestu odňatia slobody. Na účel plynulého prechodu do občianskeho života využívame vo výstupnom oddiele najmä možnosť opustenia ústavu, na ktorú sa v tomto príspevku zameriame.

Opustenie ústavu podľa § 85 ods. 3 zákona o výkone trestu odňatia slobody predstavuje možnosť, kedy sa odsúdený v nejakom prípade, neraz po rokoch strávených vo výkone trestu odňatia slobody dostáva prvýkrát za múry ústavu. Cieľom je, aby sa individuálne alebo v sprievode personálu výstupného oddielu (sociálneho pracovníka či psychológa) dostal do kontaktu s vonkajším prostredím a situáciami mimo väzenského zariadenia. Účelom tejto aktivity je praktický nácvik sociálnych zručností a konkrétnych činností, ako napríklad vybavovanie osobných záležitostí na úradoch, realizácia nákupu, zvládnutie dopravnej situácie, návšteva kultúrneho podujatia, posilnenie rodinných väzieb a podobne.

S ohľadom na skutočnosť, že odsúdení sú umiestnení v ústave s minimálnym stupňom strázenia a viacerí z nich boli v priebehu výkonu trestu zaraďovaní na pracoviská mimo ústavu, je pre personál ústavu zrejme o čosi jednoduchšie uplatňovať inštitút opustenia ústavu v porovnaní s inými ústavmi. Napriek tomu nie je tento inštitút pre každého odsúdeného samozrejmosťou. Pri navrhovaní odsúdených na opustenie ústavu zvažujeme viaceré faktory. Najčastejším dôvodom býva návšteva Klientského centra Trnava, kde sa odsúdení oboznamujú s vybavovaním dokladov, a majú tak reálnu možnosť následne využiť možnosť požiadať o vystavenie nového občianskeho preukazu, vodičského preukazu či cestovného pasu. Pri dlhších pobytoch vo výkone trestu je pre odsúdeného zmena prostredia a pohyb v civilnom prostredí často niečo ako návšteva „Disneylandu“.

Ľudia pohybujúci sa deň čo deň v štandardnom režime si častokrát počas bežného dňa ani len neuvedomia, ako majú bežné veci zautomatizované. Zavolať si taxík, zistiť cestovný poriadok, kúpiť si cestovný lístok, jedlo, či nakúpiť oblečenie, toto všetko pre nich predstavuje rovnako rutinnú činnosť, akou je realizácia bežného úradného styku a podobne.

Zážitky počas opustenia ústavu bývajú rôznorodé. Veľkej obľube sa teší napríklad návšteva reštauračných zariadení, kedy si odsúdený môže vybrať z bohatej ponuky jedál. Pri týchto udalostiach sa možno stretnúť neraz aj úsmevnými situáciami, kedy si odsúdený nedokáže sám vybrať a naložiť jedlo v samoobslužnej reštaurácii, alebo si naopak v inom prípade objedná toľko jedla, že ho následne pri najlepšej vôli nedokáže skonzumovať...

Je prirodzené, že u niektorých odsúdených, ktorí zostávajú v ústave bez toho, aby mohli získať podobnú skúsenosť ako iní odsúdení prostredníctvom povolenia na opustenie ústavu, nastupuje pocit nespravodlivosti či neferovosti v prístupe k nim. Vysvetliť odsúdeným ich spokojnosť, že na opustenie ústavu

im nevzniká automaticky nárok, vyžaduje zo strany personálu ústavu veľkú mieru profesionalitu a trpezlivosť. Hoci neraz vynaložené úsilie ani opakované vysvetľovanie neprinesú očakávané ovocie, snažíme sa vyššie spomenutý inštitút využívať u čo najväčšieho množstva odsúdených. Pri následnom skúmaní potrieb odsúdených a ich záujmu vzniká náš triediaci mechanizmus, pomocou ktorého vyhodnocujeme užitočnosť a efektivitu tohto prostriedku resocializácie. Pri samotnom rozhodovaní preto uprednostňujeme odsúdených, ktorých pobyt vo výkone trestu je v porovnaní s inými odsúdenými výrazne dlhší, napríklad v rozmedzí desať až 15 rokov a viac. V tejto kategórii klientov evidujeme najviac potrieb pri prechode do civilného prostredia, najmä čo sa týka dokladov totožnosti, civilného oblečenia či celkového pohybu mimo väzenského prostredia. Ďalším významným kritériom pri našom rozhodovaní býva doterajší priebeh výkonu trestu. Pri odsúdenom, ktorý mal bezproblémový priebeh výkonu trestu, alebo bol zaradovaný na pracoviská mimo ústavu, býva väčší predpoklad schválenia individuálneho opustenia ústavu bez sprievodu príslušníka. Častejšie sa vyskytujúci variantom ale ostáva opustenie ústavu v sprievode príslušníka, najmä u odsúdených s väčším predpokladom zlyhania počas opustenia ústavu. V posledných dvoch rokoch nám navyššie vznikla zvýšená potreba dohliadania na dodržiavanie opatrení vo vzťahu k vírusovému ochoreniu COVID-19, čo v praxi znamenalo prakticky nevyhnutnú účasť personálu počas opustenia ústavu odsúdeného. Ďalším obvyklým dôvodom opustenia ústavu býva účasť na pracovnom pohovore. Najbohatšie skúsenosti v tomto smere máme so spoločnosťami a firmami, pre ktoré už odsúdení počas svojho výkonu trestu pracovali. Druhou najčastejšou alternatívou bývajú pracovné agentúry, s ktorými sme nadviazali spoluprácu a časom vytvorili „overenú cestu“. Finálny produkt v podobe účasti na pracovnom pohovore je výsledkom dlhšieho procesu, ktorý pozostáva z viacerých úkonov. Poznáme ich z bežného procesu hľadania zamestnania. Snažíme sa čo najviac podporovať preberanie zodpovednosti odsúdeného za svoj život po prepustení tým, že nedostane všetko „na tanieri“, naopak, ústav podporuje stav, ak je pre dosiahnutie stanovených cieľov nevyhnutná aktivita a iniciatíva zo strany odsúdeného. Už po príchode do výstupného oddielu získava odsúdený viaceré informácie o pracovných ponukách z oddielovej nástenky, kde sú priebežne zverejňované rôzne ponuky práce z inzertných portálov, a tak môže získať prehľad o bežných požiadavkách potenciálnych zamestnávateľov. Následne zvykne odsúdený kontaktovať personál výstupného oddielu s požiadavkou o pomoc pri hľadaní zamestnania, ktorá sa pretaví do individuálneho akčného plánu sociálneho začlenenia. V spolupráci s odsúdeným si skonkrétnime a vyberieme aktuálne najvhodnejšie pracovné ponuky,

na ktoré samostatne reaguje napísaním životopisu, motivačného listu a žiadosti o prijatie do zamestnania. Konkrétna realizácia pracovného pohovoru je už opäť v réžii personálu výstupného oddielu. Nie vždy sa naplnia naše optimistické predstavy a túžby.

Samozrejme, že aj v tomto procese prichádza k nepredvídateľným situáciám. Neraz sa dostaneme až po realizáciu pracovného pohovoru mimo ústavu, ktorý však „nedopadne dobre“ z titulu bizarej situácie, kedy si odsúdený zabudne okuliare, nevyhnutne potrebné k plneniu úloh praktickej časti pohovoru. I tak môže vyzerať maličkosť, pre ktorú môže byť spoločne vynaložené úsilie v daný moment zmarené. Rovnako nás neteší, ak sa k nám dostanú informácie od zamestnávateľa, že klient po prepustení z výkonu trestu do práce nenastúpil, alebo po prvom dni či prvom výplatnom termine odišiel a podobne. Snažíme sa v žiadnom prípade nepodiehať týmto negatívnym správam a nedemotivovať sa v našom úsilí. Naopak, pozitívne na nás vplyvujú zážitky, ako napríklad osobnejší kontakt s odsúdeným a jeho rodinnými príslušníkmi, ktorí sú počas stretnutia otvorenejší a prístupnejší. Funkčné a zdravé rodinné

vzťahy sú jedným zo základných predpokladov úspešného zaradenia sa späť do civilného života po výkone trestu. Ešte významnejším pozitívom býva celkové emotívne a psychické rozpoloženie odsúdeného po návrate do ústavu potom, ako mu bolo umožnené využiť jeho opustenie, kedy je obvyklé vidieť pozitívnu zmenu v jeho nastavení a celkovom správaní. Odsúdení si často prejavujú dôveru evidentne vážia a vracajú nám ju výrazne motivovanejším prístupom.

Na záver pre celkové dokreslenie popísanej témy uvádzame na ilustráciu reálneho stavu niekoľko štatistických údajov: počas trvania projektu Šanca na návrat bolo v roku 2019 vo výstupnom oddiele ústavu povolených 42 opustení ústavu. Väčšina bola realizovaná v sprievode príslušníka (aj skupinovo) a 17-krát bolo povolené opustenie ústavu samostatne. V roku 2020 nás zastihla pandemická situácia COVID-19, čo sa tiež prejavilo na obmedzení možnosti udeľovania opustení ústavu. Podarilo sa nám zrealizovať 32 opustení ústavu, ktorých účelom bolo prevažne vybavovanie a následné prevzatie osobných dokladov alebo oboznámenie sa s týmto procesom. V roku 2021 bolo realizovaných 52 opustení ústavu, z toho v sprievode príslušníka absolvovalo opustenie ústavu 34 odsúdených. Za účelom zlepšenia kontaktu s vonkajším svetom, stykom s úradmi a peniazmi, ako i kontaktu s členmi primárnej rodiny sa povoľovalo aj opustenie ústavu bez prítomnosti príslušníka, samozrejme za predpokladu zväznenia opatrení. Celkovo bolo realizovaných 18 takýchto opustení ústavu. Tento rok bolo do apríla realizovaných 19 opustení ústavu, z toho dve boli individuálne. Ako personál výstupného oddielu vnímame, že inštitút opustenia ústavu sa spustením projektu Šanca na návrat dostal v prostredí výkonu trestu do väčšej pozornosti a v procese resocializácie vidíme jeho veľký potenciál.

**Text: Radovan Straňák
a Martin Tomík,
Hrnčiarovce nad Parnou
Foto: ústav Hrnčiarovce nad Parnou**